

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ТЕКСТОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ

Голубенко Н. Ю.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

У сучасній лінгвістиці і перекладознавстві життєво необхідною є потреба розвитку текстотворчої компетенції перекладача у сфері міжкультурної комунікації. Сьогодні під перекладом розуміється не тільки трансформація мовних одиниць, але й складна когнітивна дискурсивна діяльність, яка сприяє відтворенню значень, культурних кодів і прагматичних аспектів вихідного тексту. Саме тут лінгвокультурні виміри текстотворчої компетенції виходять на перший план, що і гарантуватиме глибоку адекватність перекладу та рівність застосування перекладацьких стратегій. Ці тези аналізують як лінгвокультурний фактор впливає на перекладацьку компетентність. Мовна компетентність текстотворення розуміється як уміння особи продукувати логічно цілісні, інтегровані комунікативно доцільні тексти, побудовані відповідно до мовних норм та умов комунікації [1, с. 45]. Це з урахуванням не лише відтворення власне тексту як функції перекладу, а й його інтерпретації, до переосмислення умов користування текстом відповідно до приписів мовних й культурних норм мови та цільової культури. Новітній науковий підхід дозволяє розглядати текстотворчу компетенцію як співвідношення, що складається із структурного, семантичного і прагматичного рівнів, які у процесі генерації укладають текст. Тому саме через когнітивні процеси, які перетинають мовні, світоглядні й культурні елементи здійснюється створення тексту [2, с. 112]. Таким чином, аспекти текстотворчої компетенції, пов'язані з потребою розвивати емпатію та рефлексивність, є як же і лінгвістичними, так і дискурсивними, соціокультурними й стратегічними, виходячи із парадигми тексту як інтерпретативної дії.

Лінгвокультурологія як інтердисциплінарний підхід досліджує мовну культурну єдність і способи репрезентації культури у мовних одиницях та текстах. У рамках досліджень перекладу, звичайно, можна говорити про переклад як процес посередництва між культурами з метою передачі речей, а також і культурних значень. Перекладацький лінгвокультурний підхід базується також на розумінні культурного контексту, в якому протікає діяльність. Сюди входить інтерпретація культурно маркованих одиниць,

національно специфічних концептів, а також адаптація змісту з урахуванням очікувань аудиторії. Відтак, перекладач не тільки лінгвіст, а й культурний посередник. Це стосується формування лінгвокультурної компетенції перекладача як рівня компетенції текстотворення. Вона розповсюджується на усе, що перекладач знає про культурні реалії, символи та традиції, і скільки з цього він може ефективно перекладати. Фонове знання, хоча й не найголовнішим, проте грає дуже важливу роль у інтерпретації тексту тексту. Виникають проблеми при перекладі реалій, ідіом, культурних алюзій і текстів-прецедентів. Перекладач у такій ситуації повинен бути стриманим у своїх діях – застосувати калькування або адаптацію чи зонтичний переклад, функціональний аналог. Різні варіанти перекладів були розроблені, щоб зберегти культурний матеріал у сучасних практиках. Це протиставлення орієнтації оригінальної/вихідної та орієнтації реципієнтної відображається в обранні стратегії перекладу [3, с. 39; 4, с. 20]. Специфічна техніка вибирається залежно від типу тексту та його мети.

У виробництві текстотворчої компетенції перекладача у певній мірі спостерігається явище лінгвокультурного навчання. Аналіз аутентичних текстів, порівняльне вивчення культур, переклад як діяльність та робота з корпусами текстів, приміром, є застосовними в сучасній освітній системі. Зокрема, у сучасних працях підкреслюється, що перекладачеві на сьогоднішній день слід розвивати міжкультурову компетентність як професійну майстерність [5, с. 145]. Лінгвокультурологічне наповнення є невід’ємною складовою у вмінні перекладача в побудові тексту; він забезпечує читачеві повне ознайомлення з вихідним матеріалом, а також достатнє відтворення його у чужому культурному світі. Інакше кажучи, це більше ніж передача, це захист значень, переконань та комунікативних намірів автора. Наразі перекладач знаходиться в поле посиленої взаємодії культур, де формується цифровізований спосіб комунікації, зростають вимоги до їхньої навчальної практики. Вони є посередниками між культурами, на які спирається ефективність міжкультурного діалогу. Отже, лінгвокультурний вимір характеристик перекладачів становить рису перекладацької діяльності та один з основних елементів формування текстотворчої компетентності.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 344 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
3. Newmark P. A Textbook of Translation. – London: Prentice Hall, 1988. – 292 p.
4. Venuti L. The Translator’s Invisibility. – London: Routledge, 1995. – 353 p.
5. Pym A. Exploring Translation Theories. – London: Routledge, 2010. – 180 p.